

1er. Congrés de les dones del Baix Llobregat

“DOCUMENT de SÍNTESI”

El passat mes de març va tenir lloc el **1er. Congrés de Dones del Baix Llobregat** on van participar un total de 780 persones entre delegades, convidades i convidats. Aquesta alta participació de dones de la comarca va estar altament satisfactòria quantitativament i qualitativament tant en les comissions de les ponències com en el plenari.

Aquest Congrés es va organitzar en comissions per tal de debatre sobre les diferents ponències:

DONES I MITJANS DE COMUNICACIÓ
DONES, FORMACIÓ, OCUPACIÓ I SERVEIS
DONES I PARTICIPACIÓ
DONES I VIOLÈNCIA DE GÈNERE

Fruit del debat en comissions es van aprovar 35 esmenes que no van requerir la seva elevació al plenari, el que indicaria l'alt grau de consens obtingut en tot el procés.

El Plenari va aprovar el contingut de les ponències i esmenes incorporades a les comissions amb una àmplia valoració.

Aquest Congrés significava per tots els ciutadans i les ciutadanes de la comarca un nou repte de treball conjunt entre les administracions locals i el teixit associatiu. Així com disposar d'eines per treballar des dels diferents àmbits de la societat per aconseguir adaptar les actuacions a les necessitats reals de les dones al Baix Llobregat.

Per aquest motiu la ponència sobre **Dones, Formació, Ocupació i Serveis** ens ofereix una visió des de la perspectiva de gènere, sobre com el creixement econòmic dels últims anys no s'ha traduït en un avenç en el terreny de l'ocupació de les dones. Les últimes estadístiques segueixen posant de relleu que la situació de desigualtat de les dones en el mercat de treball no ha canviat substancialment en els últims temps. En els darrers anys estem assistint a un moment de consolidació de la feminització de l'atur i de la precarietat en l'ocupació, s'està produint un estancament de la incorporació de les dones al mercat de treball i una solidificació de la discriminació retributiva de les dones.

La precarietat del treball femení, el treball a temps parcial com forma d'ocupació majoritàriament femenina i no com opció sinó per imposició, i l'economia submergida, l'alta taxa de temporalitat així com la conciliació de la vida laboral i familiar continuen sent les assignatures pendents d'aquesta societat.

Per a la majoria de dones assolir la independència econòmica suposa aconseguir la plena identitat. Per aconseguir aquesta vida autònoma és necessari que es conjuguin dos elements fonamentals: formació i ocupació.

Malgrat això, en el nostre país la taxa d'atur juvenil continua sent la més alta d'Europa, i especialment quan parlem de dones que pateixen una doble discriminació per edat i per sexe. Sí que és cert que la quota de dones que han accedit al mercat laboral ha augmentat però no ho ha fet proporcionalment la seva estabilitat en l'ocupació.

Aquestes taxes altes d'atur fan que les dones joves endarrereixin cada vegada més la seva maternitat ja que s'incorporen al mercat laboral en ple període de fecunditat i per tant són el grup que més rebuig produeix en els empresaris per l'amenaça de la seva futura maternitat. Una vegada que aquesta es produeix, compatibilitzar la vida laboral i familiar és una tasca gairebé impossible per a les dones.

El repte de conciliar vida laboral i familiar no és una qüestió que afecti a les dones exclusivament, sinó que afecta a tota la societat. Els estudis realitzats posen de manifest com les dones són les que assumeixen amb major mesura la càrrega de les responsabilitats de la vida laboral i familiar.

La manca de repartiment de les responsabilitats entre treballadors d'un i altre sexe produeix importants repercussions discriminatòries en el treball (accés, permanència, promoció, protecció social, etc.).

Una altra lacra social que afecta a les dones és la desigualtat salarial que és, lògicament, producte de la resta de desigualtats que es produeix en el mercat de treball. La segregació, tant horitzontal com vertical, la infravalorització dels treballs considerats femenins, el manteniment de sectors masculinitzats que acostumen a ser millor qualificats i retribuïts, la discriminació en l'accés a llocs directius i de responsabilitat, l'existència de retribucions complementàries que beneficien majoritàriament als homes, la precarietat en l'atur,...però això no vol dir que no es puguin adoptar mesures per corregir directament aquestes desigualtats.

Aquesta discriminació salarial repercuteix en unes menors cotitzacions i en conseqüència menors prestacions. Si bé, podem dir, que no existeix una normativa que discrimini formalment a les dones respecte a l'accés i a la percepció de prestacions del sistema, el manteniment de certes circumstàncies mencionades anteriorment, i certes peculiaritats del propi sistema de seguretat social, donen lloc a situacions que de forma indirecta tenen un efecte negatiu sobre el col·lectiu de dones.

Com hem senyalat anteriorment, encara en l'actualitat les dones continuen accedint al mercat en condicions precàries, en ocupacions temporals o a temps parcial, o realitzant l'activitat en economia submergida. Continuen patint els efectes de la segregació ocupacional, altes taxes d'atur, discriminació salarial,... són les dones les que a més assumeixen pràcticament de forma exclusiva les responsabilitats familiars. Tot això té conseqüències en la posició que ocupen en el sistema de protecció social de la Seguretat Social. Alguns règims especials tenen prestacions de nivell inferior al que preveu el règim general o en altres també de caràcter especial, com poden ser autònoms.

Un altre element que influeix amb les reduccions de la protecció social és la manca de repartiment de les responsabilitats familiars. En aquest sentit la malament nomenada llei de conciliació de la vida familiar i laboral, té importants carències, entre d'altres, la protecció social, ja que si bé la llei amplia els supòsits per exercitar reduccions de jornada, aquestes suposen menor retribució i per tant menor cotitzacions i bases reguladores pel càlcul de prestacions.

Respecte a les prestacions de jubilació i d'atur, les diferències entre homes i dones venen donades, com ja hem dit abans, per les desigualtats del mercat laboral. Les dones no només s'han incorporat més tard al mercat laboral sinó que també tenen majors dificultats per reunir els anys de cotització exigits per la prestació que es tracti. Capítol a part mereix les pensions de viduïtat que haurien de ser fruit d'una reforma a fons tenint presents les transformacions que s'han produït en la realitat sociolaboral.

Pels problemes exposats s'hauria de donar un canvi de conceptes culturals per participar activament els homes i les dones en el treball de la vida quotidiana, potenciant en el procés educatiu primari i secundari elements bàsics que trenquin els actuals esquemes de comportament entre els homes i les dones, trencar amb el concepte clàssic de família, determinar les necessitats dels diferents tipus de família i introduir mesures d'acció positiva que afavoreixen que els homes assumeixin els treballs de la vida quotidiana.

S'hauria de revisar l'actual política de serveis a les persones per part de les institucions públiques, tenint en compte les noves necessitats i vigilat no creant iniciatives que reproduïxen els actuals esquemes, és a dir, determinar noves polítiques des de les empreses i institucions públiques, considerar com a elements bàsics per mantenir l'equilibri treball-família: el transport, els horaris, les llars d'infants, la cura de les persones grans, etc.

S'hauran de determinar uns nous plantejaments d'atur i ocupació de les dones que permetin estadísticament visualitzar l'atur amagat de les dones i aconseguir la igualtat real dels homes i les dones en el mercat laboral.

S'hauria d'aconseguir un acord social que comprometi a les administracions públiques nacionals, comarcals i locals a establir noves polítiques d'ocupació que tinguin en compte amb la mateixa prioritat que els conceptes econòmics, les realitats i les necessitats personals.

Un altre aspecte que aquest Congrés ha destacat, en una segona ponència, són els nous reptes per la **participació social de les dones** al Baix Llobregat.

La participació social de les dones està íntimament relacionada amb l'edat. Es qüestionen les diferències en els tres àmbits principals de la vida: pautes familiars, educació i incorporació al mercat de treball. En la família la relació pares i fills s'ha tornat més comunicativa, es gaudeix de més llibertat, i es creu que el que hauria de canviar està basat en l'educació, que és un procés difícil que necessita temps. En relació amb el treball tant les més joves com més grans coincideixen en que les dones gaudeixen de millors oportunitats i igualtats per la seva preparació acadèmica. El que consideren que no ha canviat són les desigualtats salarials existents entre homes i dones. En relació amb la societat els horaris amplis de sortida dels caps de setmana, el poc civisme i respecte cap a les persones grans i les poques implicacions socials, solidàries i polítiques dels més joves són altres aspectes destacats.

Ja no és possible implementar polítiques dirigides a totes les dones, sinó que és necessari conèixer la realitat de cada una de les generacions per impulsar polítiques destinades a resoldre els seus problemes específics. S'ha assolit una primera etapa ja a la igualtat d'oportunitats, les dones del Baix Llobregat,

moltes immigrants, s'havien, en els anys 60-70, incorporat al mercat laboral. Però en realitat aquesta incorporació era deguda més aviat a una necessitat econòmica que a una lluita per a la igualtat, i sempre com a mà d'obra barata. La generació de joves és totalment diferent, s'han incorporat al mercat laboral plenament, però continuen existint diferències. Les dones joves presenten dificultats en dues grans àrees: per una banda la discriminació que existeix en el món públic i per una altra la relació entre l'àmbit privat i públic.

Els problemes que tenen les dones en relació amb la discriminació en l'àmbit públic d'activitats, afecta les dones joves que s'han integrat massivament, però també a les grans. L'absència femenina de les activitats econòmiques, polítiques, culturals, socials i sindicals que caracteritzen l'àmbit públic va ser considerat com el problema central que s'hauria de resoldre a través de les polítiques d'igualtat. L'absència femenina en les activitats públiques, es refereix a l'àrea del treball. La discriminació afecta de diferent forma a les dones joves que a les grans. Les més grans demanen formació de reciclatge que permeti incorporar-se al món laboral. Les més joves, en canvi, ja tenen alts nivells educatius, no se senten responsables en exclusiva de la llar i noten que no les valoren de la mateixa manera que als seus companys homes.

En l'àmbit de les activitats privades les dones són més responsables dels fills degut a que així se les ensenya, l'ensenya tant la societat com els mitjans de comunicació. És complex saber conjugar el treball, els fills i les tasques domèstiques i sembla que totes siguin obligacions exclusivament de la dona. Destacar la importància de l'educació en aquest cas.

S'ha de donar un major compromís social per facilitar la conjugació dels dos àmbits: familiar i laboral. La dicotomia que caracteritza a les societats modernes, no es pot superar sinó es fan canvis estructurals tant en un com en l'altre. L'organització de la jornada laboral, els temps de treball i de la ciutat, la forma de substituir els serveis domèstics per un altre tipus de serveis, l'organització de la jornada laboral, etc. Perquè es produeixen aquests canvis no només fa falta redefinir les polítiques d'igualtat d'oportunitats que s'impulsen des de l'Administració sinó que s'han de comprometre també als agents econòmics: sindicats i empresaris.

Perquè les dones participin en sectors on hi hagi poca presència com el sindicat i els partits polítics s'haurien de potenciar els Consells de Dones de pobles i ciutats, crear un Consell de Dones Comarcal. La participació de les dones en l'àmbit associatiu és una incògnita per descobrir. Són moltes les dones que hi participen i treballen activament però són els homes qui les dirigeixen per la qual cosa és important que des de les Administracions s'ajudin a les dones a constituir-se en associacions per participar en l'àmbit social, cultural, etc. En quant a les generacions més joves l'educació és la clau per eliminar els estereotips. Les dones joves participarien més en la vida pública sinó haguessin de fer front a les múltiples jornades per la qual cosa s'haurien d'articular propostes que contemplessin les modificacions d'horaris (laborals, comercials, etc.) que donessin prioritat als temps de vida.

En el camp de la participació política de la dona, seria necessari que s'abordés un estudi de quantes dones electes, que període de permanència, quin nivell representatiu tenen i que es deriva de la seva gestió.

En l'esfera tant pública com privada les dones pateixen diferents tipus de violència com posa de manifest la tercera ponència **Dones i violència**. Una de les majors llacunes que es posen de manifest en el tracte assistencial a dones víctimes de violència domèstica és el dèficit de formació especialitzada en els diversos tipus de professionals implicats.

La necessitat d'acció posa damunt la taula tres grans desafiaments: formació, prevenció i acció.

Sense un coneixement sistemàtic que permeti plantejar, comprendre i valorar l'estat d'un problema i sense disposar de les bases metodològiques adequades per saber enfrontar-se al mateix, correm el risc d'equivocar-nos, més que d'ajudar a trobar solucions.

La comprensió de la problemàtica de violència domèstica requereix no només una perspectiva interdisciplinària sinó el compromís interprofessional i interinstitucional de totes les persones i instàncies implicades en l'eradicació de la problemàtica.

Aquesta visió permet comprendre que en la situació de violència domèstica es dona una dualitat: per un costat la problemàtica és individual i per tant s'ha d'entendre amb tots els seus matisos però per una altra part és universal, el que fa que aparentment sigui senzill, si arribem a creure que per això és igual a tot arreu i ens oblidem d'aspectes com qüestions econòmiques, polítiques i socials pròpies de cada context específic d'intervenció.

Quan parlem de l'agressió que reben les dones, ens referim a un tipus especial de problemàtica que s'inscriu, per una part, en el marc general de la violència, i per una altra en l'àmbit de la modalitat específica de violència: l'agressió que reben algunes dones d'una persona amb la que comparteixen o han compartit una relació sentimental.

Els estereotips de gènere "femení" referits a la maternitat, l'amor, les tasques domèstiques, la sexualitat monogàmica, etc. són un altre escenari de manifestació de la violència subtil.

La formació proporciona els mitjans adequats per anomenar les coses pel seu nom. Per tant, ens interessa conèixer la problemàtica, denominar-la d'una manera adequada i assegurar-nos, que estem parlant del mateix.

En referència a la prevenció urgeix prioritzar la prevenció primària i també tenir cura de les persones i els centres que atenen a la problemàtica de la violència domèstica.

S'ha d'avançar cap a la prevenció primària ja que durant molt de temps s'està treballant amb la violència domèstica en una prevenció terciària, és a dir, reparació dels danys físics, sexuals, psicològics, socials o morals causats per la violència. Es necessita més treball en la prevenció primària i secundària (dirigides a evitar el sorgiment del problema o tractar-lo en els seus coneixements).

Un dels eixos principals en aquest camp és el de la prevenció a l'escola. Aquesta, sovint, pot provocar resistències per part del professorat o altres

instàncies com àrea psicopedagògica, direcció, etc. ...Aquestes reaccions es deuen moltes vegades, a una manca de coneixement de com la problemàtica de la violència domèstica pot afectar la dinàmica de l'escola (fracàs o absentisme escolar).

S'ha de tenir cura de les persones que intervenen com a professionals o paraprofessionals en la problemàtica, a l'igual que del mateix centre de serveis d'atenció a les dones víctimes de violència domèstica, ja que la qualitat de l'atenció de la dona víctima de violència domèstica depèn, entre d'altres variables, de la qualitat de la relació entre la persona facilitadora i la dona víctima de violència domèstica. La qualitat de la relació entre la persona facilitadora i la víctima serà determinada per dos factors: els recursos del centre, la formació, compromís social, polític, ideològic, moral i personal. D'una altra banda aquests centres d'atenció no són immunes al malestar generat per la desconfiança de la seva tasca, el treball dels quals acostuma a ser criticat per ineficax, parcial o poc objectiu, i al que s'afegeix la sobrecàrrega de treball o els manaments contradictoris.

Les estratègies d'actuació davant la problemàtica de violència domèstica poden ser diverses. Aquí, com en altres països, s'entén que hi ha diferents vessants (legals, socials, materials,...) a cobrir per aconseguir un macroobjectiu: la protecció de la dona. L'aplicació de la legalitat veiem que és insuficient, no gaudim de les avantatges d'altres països que tenen una llei específica per la problemàtica de la violència domèstica.

Es necessita un treball en xarxa que funcioni, més professional. El fet que es necessitin més recursos i serveis per a la dona no significa que no haguem de millorar i optimitzar els existents.

En definitiva, cal destacar la importància del treball en xarxa que consisteix en estar intercomunicats (tenir reunions, respectar l'espai de cada professional, etc.). L'entrevista és essencial, hem de saber l'estat en el que es troba la dona per poder establir un pla d'acció. Des de les polítiques públiques s'han d'avaluar la realitat dels serveis existents, comptant amb la perspectiva de les persones que treballen diàriament amb la violència domèstica. Aquesta mesura ha d'incloure entre d'altres, oportunitat de supervisió, atenció, formació i reciclatge de personal així com els recursos organitzacionals, tècnics i materials pel treball en xarxa.

Els mitjans de comunicació, com demostra la ponència sobre **Dones i mitjans de comunicació**, tenen una gran importància en tot el procés educatiu, cultural i social de la ciutadania en general, però en els darrers temps, la premsa escrita, la ràdio, la televisió i Internet s'han convertit en el paradigma de la societat de la informació i creen un estat d'opinió.

Actualment observem amb preocupació que aquests mitjans de comunicació no compleixen, en general, amb la seva finalitat de difondre les informacions des d'un punt de vista d'igualtat en tots els seus aspectes: llenguatge, presència equilibrada, protagonistes, accés a llocs de responsabilitat, tractament publicitari... i per tant, creiem que és necessari donar a conèixer aquests fets, fomentar un ampli debat sobre el tema i articular propostes que ens conduixin a que les dones tinguem el protagonisme que ens correspon en els diferents àmbits socials.

Les dones s'estan incorporant a les noves tecnologies, i Internet té un elevat percentatge d'usuàries dones: estem implicades en el sector de les comunicacions. Les empreses puntocom tenen una presència destacada de dones que hi treballen malgrat que no s'ha assolit l'índex de participació igualitària que correspondria en els consells de direcció.

A les programacions televisives, programes radiofònics... a la franja horària del matí, polítics i esportistes són els protagonistes dels informatius i es reforça el paper tradicional de la dona en la societat, limitant la plena igualtat. A la premsa escrita apareixen també poques dones signant articles d'opinió i els càrrecs directius són ocupats majoritàriament per homes.

S'hauria d'elaborar el mapa de la comunicació a la comarca del Baix Llobregat, començar a treballar en un pla de comunicació a nivell comarcal, promoure l'observatori de les dones als mitjans de comunicació, dotant-lo de continguts i recursos i desglossant les seves funcions, ja que és una de les eines que hauríem de tenir més a l'abast per poder lluitar contra el tractament que diversos mitjans de comunicació donen a la dona.

S'hauria d'incloure als mitjans de comunicació municipals llenguatge no sexista, creant també espais propis que tractin diferents informacions sobre les dones.

S'ha d'afavorir la dignificació professional de les dones en els mitjans de comunicació locals i comarcals, elaborar codis de bones pràctiques per tractar la violència als mitjans de comunicació, potenciar l'accés de les dones a les noves tecnologies, afavorint la seva formació i el seu ús, realitzant campanyes de formació i divulgació, traslladar a l'àmbit local o comarcal experiències organitzatives com l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya i difondre xarxes de dones a nivell local.

D'altra banda, i com a conseqüència del debat i les deliberacions d'aquest I Congrés de les Dones del Baix Llobregat es van fer un seguit de propostes de resolució que van ésser assumides íntegrament pel plenari del congrés i que considerem que les administracions locals, per la seva proximitat, han de comprometre's, en la mesura que sigui possible, al seu impuls i compliment. La relació d'aquestes propostes és la següent:

1. Elaborar el mapa de la comunicació a la comarca del Baix Llobregat i fomentar l'elaboració d'un pla de comunicació a nivell comarcal.
2. Promoure l'observatori de les dones als mitjans de comunicació, dotant-lo de contingut i recursos i desglossant les seves funcions. Comptant també amb la col·laboració de professionals del periodisme i incorporant dones de tots els àmbits socials, d'edats diferents, de nivell cultural divers...per donar, així, una visió el més àmplia possible de la realitat.
3. Proposar que d'una manera continuada s'incorpori als mitjans de comunicació municipals la utilització del llenguatge no sexista des de la perspectiva de gènere.

4. Estudiar i impulsar nous models que ens condueixin a una visió positiva de les dones en els mitjans de comunicació per evitar l'aparició d'imatges frívoles i estereotipades.
5. Proposar la creació de canals d'informació aplicant les noves tecnologies que ens permetran la visibilitat del treball realitzat per les dones a la comarca.
6. Desenvolupar un pla d'igualtat comarcal que contempli la coeducació i la formació no sexista, així com la FP ocupacional i contínua.
7. Promoure i desenvolupar serveis adients a les necessitats de les dones i homes de la comarca (Centres de dia, residències, llars d'infants, transports, etc...)
8. Instar a l'administració central a legislar per tal de reduir la jornada laboral a 35 hores.
9. Estudiar el valor del treball reproductiu, per tal de què sigui inclòs en el PIB.
10. Coordinar les accions de les administracions per tal de cercar solucions a la situació de les persones "curadores" (cuidadores) de malalts/es dependents.
11. Potenciar els espais de reflexió i debat per arribar a un 2on. Congrés de dones al Baix Llobregat. Creació d'una comissió de seguiment de les propostes d'aquest Congrés.
12. Instar als ajuntaments a crear Consells Municipals de Dones en aquells municipis on encara no n'hi hagin, i en el cas de què fos necessari, introduir canvis en el Reglament Orgànic Municipal perquè puguin estar representades al Consell Municipal les dones integrades en les diferents estructures organitzatives del municipi.
13. Instar al govern de la Generalitat a atorgar partides pressupostàries suficients per a què les Administracions locals puguin desenvolupar i executar polítiques reals i efectives d'igualtat d'oportunitats entre homes i dones.
14. Instar a les Administracions locals per a què augmentin les partides pressupostàries destinades a l'elaboració de polítiques d'igualtat en una dimensió transversal que contempli totes les polítiques i competències locals.
15. Instar als organismes públics perquè es potenciïn mesures efectives (com ara quotes de participació), per garantir, per una banda, una major presència de dones a la política, i, per una altra, garantir que puguin arribar a llocs amb capacitat de direcció i decisió.
16. Reforçar la importància de la formació per a poder tenir coneixement de la complexitat de la problemàtica laboral de la

dona. Prendre consciència de què la formació és una forma de prevenció.

17. Incidir en l'àmbit jurídic, potenciant i desplegant mesures que garanteixin els drets de la víctima.
18. Promoure una més gran implicació de les administracions en la problemàtica de la violència de gènere, dotant-se de més recursos per a poder donar la resposta necessària a la greu situació que pateixen les dones víctimes de violència de gènere.
19. Incorporar en el disseny urbà elements que facilitin el desenvolupament de la vida quotidiana.
20. Fomentar la creació de circuits locals d'atenció a la violència de gènere i la creació d'un centre d'assistència integral a la comarca.

D'aquestes propostes de resolució, la comissió de seguiment del 1er. Congrés ha acordat impulsar, com a *objectius prioritaris* fins la convocatòria del 2on. Congrés, els següents:

1. Instar el govern de la Generalitat a atorgar partides pressupostàries suficients per a què les Administracions locals puguin desenvolupar i executar polítiques reals i efectives d'igualtat d'oportunitats entre homes i dones.

Instar les Administracions locals a incrementar les partides pressupostàries destinades a l'elaboració de polítiques d'igualtat en una dimensió transversal que contempli totes les polítiques i competències locals.

Promoure una més gran implicació de les administracions en la problemàtica de la violència de gènere, dotant-se de més recursos per a poder donar la resposta necessària a la greu situació que pateixen les dones víctimes de violència de gènere.

2. Promoure l'observatori de les dones als mitjans de comunicació, dotant-lo de contingut i recursos i desglossant les seves funcions. Comptant també amb la col·laboració de professionals del periodisme i incorporant dones de tots els àmbits socials, d'edats diferents, de nivell cultural divers...per donar una visió més àmplia de la realitat.

Proposar que d'una manera continuada s'incorporin als mitjans de comunicació municipals la utilització del llenguatge no sexista des de la perspectiva de gènere.

3. Desenvolupar un pla d'igualtat comarcal que contempli la coeducació i la formació no sexista, així com la FP ocupacional i contínua. Promoure la creació de serveis adients a les necessitats de les dones i homes de la comarca (Centres de dia, residències, llars d'infants, transports, etc....)

4. Instar als ajuntaments a crear Consells Municipals de Dones en aquells municipis on encara no n'hi hagin, i en el cas de què fos necessari, introduir canvis en el Reglament Orgànic Municipal perquè puguin estar representades al Consell Municipal les dones integrades en les diferents estructures organitzatives del municipi.
5. Incorporar en el disseny urbà elements que facilitin el desenvolupament de la vida quotidiana.
6. Fomentar la creació de circuits locals d'atenció a la violència de gènere i la creació d'un centre d'assistència integral a la comarca.